

MENINGER

KRONIKK:
E-post: kronikk@klassekampen.no
Maks: 6000 teikn inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

DEBATT:
E-post: debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Fung. kronikk- og debattredaktør:
Astrid Sverresdatter Dypvik

Vi trenger et nytt ord i klimadebatten.

Kvoter som kompenserer

Tormod V. Burkey

KRONIKK

Alle snakker om CO₂-kvoter om dagen ... Men vent et øyeblikk; gjør de nå egentlig det? Ved nærmere ettersyn viser det seg at man tidvis snakker om to forskjellige ting under samme begrep: faktiske kvoter, og det man i mangel av et norsk ord kan kalle et *offset*.

Kvoter er et virkemiddel for å få satt en pris på miljøskader. Det skal koste å skade natur og miljø. Man kan diskutere til man blir blå om dette å sette en prislapp på naturen, men faktum er at det som ikke har en pris, det er gratis – selv om det kanskje er uendelig verdifullt. Og de mest bevisstløse av oss lytter bare til lommeboken. Derfor blir det så viktig at uheldige bivirkninger bygges inn i priser på varer og tjenester.

Ved å kompensere for miljøskadene fra forskjellige former for utslipp kan vi bli netto «nullutslippere», eller «karbon-nøytrale». Null-utslipp kan være en målsetning for enkeltpersoner, selskaper, organisasjoner, evenementer, institusjoner, regjeringer, nasjoner og regioner.

Siden det er umulig å gjøre noe som helst uten at det medfører en eller annen form for utslipp, en eller annen miljøforringelse, er det å kompensere det avgjørende skrittet for å oppnå netto null-utslipp – gjerne etter at man har gjort hva man kan for å unngå og/eller redusere utslippene på annet vis.

Det er derfor vi trenger et nytt ord. Kvoter innebærer nemlig ikke nødvendigvis kompensasjon. Kvoter fører ikke i seg selv til en reduksjon av totale utslipp, bare til en relokering. Du kan kjøpe kvoter fordi noen andre har redusert sine utslipp. Men som Anne-Kat. sier: du blir ikke noe slankere ved å betale noen fattige barn i Afrika for å spise enda mindre.

Det å kompensere, gjøre skadene godt igjen, er kjernen i det som på engelsk kalles et *offset*. De som er opptatt av den slags, må gjerne forsøke å komme frem til et norsk ord som kan erstatte *offset*. Man *offsetter* skaden man forvolder på et sted, eller på én måte, ved å gjøre noe godt for å bøte på skaden. Det er en nyanseforskjell mellom et *offset* og en kvote som er vesentlig. Et *offset* gjør det mulig å redusere netto skade man forvolder til null. En kvote er bare en tilatelse til å forurense en viss mengde.

Nå bruker folk ordet kvoter både der man kjøper en reell kvote, og for

BILLIGTUR: Hver enkelt av oss kan bidra til å forhindre et like stort utslipp som det vi er ansvarlige for gjennom vår reiseaktivitet ved å betale en av de mange tilbydere av carbon-offsets. Men det er best om kompensasjonen er obligatorisk og satt i system, mener kronikkforfatteren.

FOTO: AFP/SCANPIX

prosjekter der man kompenserer for egne utslipp – selv om det prosjektet man kjøper seg inn i ikke har noe med kvoter å gjøre. Vi kan få til nullvekst i for eksempel utslipp ved at man ikke kan slippe ut mer uten at noen andre reduserer tilsvarende, men man kommer aldri i null før det totale antall kvoter er redusert til null.

Offsetts kan være frivillige. Selv om det ikke er CO₂-avgift på internasjonale flyreiser, kan hver enkelt av oss som har kjøpt en flyreise, selv gå inn på www.carbonneutral.com eller en av mange tilbydere av carbon-offsets for å bidra til å forhindre et like stort utslipp som det vi er ansvarlige for gjennom vår reiseaktivitet. Men det er selvfølgelig best om de er obligatoriske; at de er satt i system.

I en startfase er det selvfølgelig et stort bidrag om alle statsansatte pålegges å kjøpe offsets for sine tjenestereiser. Får vi ikke rensing av CO₂-utslipp på Mongstad fra dag én, kan vi allikevel få netto null-utslipp ved å pålegge gasskraftverket å kjøpe carbon-offsets. Jo mere automatikk det er i slike ordninger jo bedre; jo mindre det er opp til hver enkelt av oss å være idealistiske jo bedre.

Vi trenger systemer som gjør at det ikke er nødvendig å være idealist for å handle riktig. Kvoter gjelder bare de som har kvoter, eller omfattes av et kvotesystem. Kjempestater som Kina, India, Brasil, Indonesia og Mexico omfattes ikke av dagens Kyoto-avtale og har derfor ingen kvoter å selge. Du kan altså ikke kjøpe CO₂-kvoter fra Kina eller India. Men du kan kjøpe et *offset*: for eksempel en andel i et prosjekt som vil bytte ut et kullkraftverk

i Kina med en renere teknologi, eller som fører til at landsby-boere i India bruker sparepærer istedenfor sløsepærer, eller som suger opp metangass fra en søppelfylling på Filippinene. Prosjektene i Verdensbankens Clean Development Mechanism er eksempler på slike offsets.

Et offset bør tilfredsstillende en rekke krav for det kan regnes som en akseptabel kompensasjon for en miljøskade:

- **Addisjonalitet:** man kan bare regne med utslippsreduksjoner som ikke ville skjedd uten den ekstrainvesteringen som offsettet utgjør. Hvis metangassen fra fyllingen uansett ville blitt samlet opp, fordi den er en verdifull energikilde, eller renseteknologien i Kina uansett ville blitt innført av statlige regulativer, så kan de ikke regnes som offsets.

- **Lekkasje:** reduksjon av utslipp ett sted må ikke føre til en tilsvarende økning et annet sted. Gir man ekstra penger for at Kina skal bygge et vindkraftverk istedenfor enda et kullkraftverk, må man forsikre seg om at kineserne ikke bare bygger et kullkraftverk til et annet sted allikevel. Deler man ut sparepærer til landsbyboere i India, så gjelds det ikke hvis de snur seg rundt og selger dem videre til noen som ville ha kjøpt sparepærer uansett.

Man må bruke økonomiske modeller og statistiske metoder for å bare gi poeng for den faktiske miljøgevinsten som et *offset*-prosjekt gir. Dette kan være svært vanskelig, men slett ikke umulig. Offsets bør være verifisert av

en uavhengig tredjepart. Det viktigste med kvoter er at de setter et tak på totalutslippet, eller totalforbruket. Dette er filosofisk meget viktig, fordi det er et skritt bort fra evig vekst-tankekongen som gjennomsyrrer dagens økonomiske system og som får slike katastrofale konsekvenser i en endelig verden. Videre er det viktig med insentiver til å redusere utslipp. Får vi opp prisene på klimagassutslipp,

«En kvote er bare en tilatelse til å forurense en viss mengde»

blir rene energikilder og teknologier mer konkurransedyktige. Kvoter og offsets gjør det mulig for oss å redusere utslipp (og annen miljøfiendtlig aktivitet) på den mest kostnadseffektive måten. Dette er markedets fortrinns. Hvis det koster \$150 å fange og sekvestrere ett tonn CO₂ fra et gasskraftverk i Norge, men bare \$ 25 å hindre et tilsvarende utslipp i Kina, hvorfor ikke da heller få seks ganger mer utslippsreduksjon for pengene?

Det kan være andre hensyn som spiller inn, for eksempel ønsket om å utvikle ny teknologi, men generelt er det vel fornuftig å få mest mulig igjen for klima-investeringene våre. Eller som amerikanerne sier: the biggest bang for your buck.

Tormod Vaaland Burkey,
Dr. Philos i økologi og populasjonsdynamikk
tburkey@gmail.com